

Govern de les Illes Balears

Conselleria d'Educació i Universitat
Direcció General de Planificació,
Ordenació i Centres

HISTÒRIA D'ESPANYA (batxillerat)

Finalitat de l'assignatura

Al llarg dels dos darrers segles, des que hi ha lleis educatives al nostre país, hi ha hagut un consens generalitzat entre legisladors i membres de la comunitat educativa de la necessitat d'estudiar les disciplines històriques com a base fonamental per a la formació dels alumnes. Més recentment, les set lleis educatives que s'han succeït des de 1970 fins a culminar en l'actual coincideixen, en aquest sentit, a atorgar als estudis d'història un lloc destacat en els diferents plans d'estudi. I això és així perquè ningú no dubta de la importància de la història com a branca del saber, com a pedra angular de la cultura dels éssers humans. No és estrany, doncs, que el legislador atorgui a les assignatures històriques un lloc preminent. I en el cas concret de l'assignatura d'història d'Espanya, és lògic que hagi estat inclosa com a matèria comuna a totes les modalitats de batxillerat.

La història s'erigeix en eina essencial per al coneixement del passat, alhora que en molts de casos ens proporciona claus per entendre el present i per fer possible la presa de consciència com a ciutadans, en la construcció del futur. I això és així perquè molts dels aspectes més complexos de l'actualitat són fruit d'un esdeveniment històric que convé analitzar i estudiar. A aquest propòsit ha de servir l'estudi de la història d'Espanya.

Però no ha de ser aquest l'únic objectiu. L'estudi de la història és, sens dubte, del tot formatiu, ja que desenvolupa en els alumnes aptituds intel·lectuals com són l'observació, l'anàlisi i la interpretació dels esdeveniments, la capacitat de comprensió i, sobretot, el sentit crític davant els fets històrics i davant el present. Aquest aspecte no es pot defugir.

Espanya és, sens dubte, un país complex. En l'estudi de la història d'Espanya hi trobam tant aspectes que uneixen els seus habitants i territoris com altres que tenen un marcat caràcter diferenciador. L'estudi objectiu d'aquesta disciplina no en pot oblidar ni uns ni altres. Però s'ha d'evitar caure en l'error de magnificar alguns d'aquests aspectes mentre passam de puntetes sobre els altres. L'equanimitat, sense necessitat de caure en l'equidistància, ha de regir l'estudi d'aquesta assignatura,

tasca molt difícil a la qual s'hauria d'aplicar el professor. Aquest no ha de ser un objectiu inabastable.

Tampoc no podem oblidar que Espanya, tant per circumstàncies geogràfiques com per les seves vicissituds històriques, comparteix amb Europa i amb Iberoamèrica llaços d'unió que van més enllà dels mers aspectes culturals. No és possible l'estudi global de la història d'Espanya si defugim aquesta evidència. És per això que no s'ha d'oblidar la importància que aquest fet ha tingut en la nostra història, sobretot durant les edats moderna i contemporània.

En la distribució cronològica dels continguts s'atorga més importància al coneixement de la història contemporània, sense renunciar per això a etapes anteriors, ja que en gran mesura la pluralitat de l'Espanya actual només és comprensible si ens remuntem a processos i fets que tenen el seu origen en un passat remot. D'aquesta manera, es dedica un primer bloc a l'inici de la història, des dels primers humans a la monarquia visigoda; el segon es refereix a l'edat mitjana, a partir de la conquesta musulmana de la península; els dos següents estudien l'edat moderna, fins a la vigília de la Revolució Francesa; i els vuit restants, l'edat contemporània. S'atorga més pes a l'edat contemporània per tal com els esdeveniments més propers són els que han influït més en la situació política i socioeconòmica actual.

D'altra banda, l'estudi de la nostra disciplina ha d'abordar-se de manera global. No s'han d'oblidar, en la mesura que sigui possible, els aspectes polítics, econòmics, socials, culturals, institucionals, religiosos i els que fan referència al progrés tecnològic. L'estudi del passat no pot ser unidimensional. Si ho fos, mutilaríem una part essencial del passat i oferiríem als alumnes una visió distorsionada de la història que hem d'evitar.

Finalment, l'assignatura d'història d'Espanya ha de servir per fer créixer en els alumnes una actitud responsable i solidària en la defensa de la llibertat i dels drets humans, així com per refermar en ells la importància dels valors democràtics de què gaudim actualment i que tant han costat d'aconseguir. Si ens acostam a aquest objectiu a la vegada que aconseguim que els alumnes recordin les parts essencials del passat del país, la tasca dels docents no haurà estat estèril.

Estructura del currículum

L'assignatura d'història d'Espanya es divideix en dotze blocs temàtics ordenats cronològicament i precedits d'un bloc 0 introductorí:

Bloc 0. Com s'escriu la història. Criteris comuns

En aquest bloc introductorí s'analitzen les diferents formes del coneixement històric. Així mateix, es posa èmfasi en el comentari, la interpretació i la diferenciació entre les fonts primàries (històriques) i les secundàries (historiogràfiques).

Bloc 1. La península Ibèrica des dels primers humans fins a la desaparició de la monarquia visigòtica (711)

Comprèn l'estudi de la prehistòria, dels pobles colonitzadors i indígenes preromans del primer mil·lenni aC, l'impacte de la civilització romana i el seu llegat cultural al país i, finalment, la Hispània visigòtica i les seves aportacions religioses i jurídiques.

Bloc 2. L'edat mitjana: tres cultures i un mapa polític en canvi constant (711-1474)

Aquest ampli bloc abasta l'estudi de l'Espanya musulmana i la formació i el desenvolupament dels diferents regnes cristians, i fa èmfasi especialment en l'expansió conqueridora i repobladora d'aquests regnes. També s'hi han de tractar la formació d'una economia de caràcter senyorial i d'una societat de tipus estamental. No s'han de deixar de banda les qüestions culturals, de caràcter plural, ja que a l'edat mitjana varen coexistir cristians, jueus i musulmans. Finalment, s'ha d'estudiar la incorporació de les Balears a la Corona d'Aragó i la formació i el desenvolupament del regne privatiu de Mallorca.

Bloc 3. La formació de la monarquia hispànica i la seva expansió mundial (1474-1700)

En aquest bloc s'analitza la unió dinàstica que es produeix arran del matrimoni dels Reis Catòlics així com l'expansió territorial durant el seu regnat, i es fa èmfasi especialment en el descobriment i la colonització d'Amèrica. La monarquia dels Àustries i l'hegemonia d'Espanya al continent europeu durant el segle XVI. A més, la decadència del segle XVII, la política centralitzadora d'Olivares i les conseqüències que va tenir (rebel·lió de Portugal i Catalunya). Per acabar, la fi de la monarquia dels Habsburg i el problema successori que va originar.

Bloc 4. Espanya en l'òrbita francesa: el reformisme dels primers Borbons (1700-1788)

Comprèn l'estudi de la Guerra de Successió i les seves conseqüències territorials (Utrecht), polítiques i jurídiques (decrets de Nova Planta). La influència del pensament il·lustrat en la nova monarquia borbònica: Ferran VI i Carles III. L'abast

de les reformes d'aquests reis. Finalment, la recuperació econòmica i demogràfica que es produeix durant el segle XVIII.

Bloc 5. La crisi de l'Antic Règim (1788-1833): liberalisme enfront d'absolutisme

En aquest bloc s'estudia la influència de la Revolució Francesa en la formació de la ideologia liberal espanyola. La invasió napoleònica i la primera revolució liberal burgesa de la història d'Espanya que protagonitzen les Corts de Cadis i que es plasma en la Constitució de 1812. Finalment, la tornada a l'absolutisme amb Ferran VII i l'emancipació de l'Amèrica espanyola.

Bloc 6. La conflictiva construcció de l'Estat liberal (1833-1874)

Aquest bloc abasta l'estudi de les guerres carlines, darrer corol·lari de l'enfrontament entre absolutistes i liberals; la consolidació de l'Estat liberal tot i el desacord entre moderats i progressistes durant el regnat d'Isabel II; la Gloriosa; el fracàs de les alternatives que varen suposar la monarquia d'Amadeu I i de la Primera República. Es fa èmfasi, a més, en qüestions socials (desaparició de la societat estamental, substituïda per la societat de classes, i irrupció del proletariat en la nova societat) i econòmiques (desamortitzacions agràries i industrialització incipient).

Bloc 7. La Restauració borbònica: implantació i consolidació d'un nou sistema polític (1874-1902)

Comprèn l'estudi del bipartidisme polític ideat per Cánovas del Castillo, i n'analitza les llums (estabilitat política desconeguda en tot el segle), però també les ombres (caciquisme i falsedat electoral). També s'hi tracta l'oposició al sistema (els nacionalismes perifèrics i el moviment obrer) i, finalment, la pèrdua de les darreres colònies i la crisi del 1898.

Bloc 8. Pervivències i transformacions econòmiques al segle XIX: un desenvolupament insuficient

En aquest bloc s'analitza el lent desenvolupament econòmic espanyol: l'escassa transformació agrícola; la industrialització deficient, a excepció de la indústria tèxtil catalana i la siderúrgia basca; l'aparició incipient del ferrocarril i les conseqüències que té en el comerç intern i, finalment, l'aplicació de polítiques proteccionistes per defensar de l'exterior l'escassa indústria interior.

Bloc 9. La crisi del sistema de la Restauració i la caiguda de la monarquia (1902-1931)

Aquest bloc abasta l'estudi dels intents de regeneració política del començament del segle XX, concretament els governs de Maura i de Canalejas. També comprèn la qüestió del Marroc i la influència que va tenir en la Setmana Tràgica de Barcelona,

els moviments obrers i la seva explosió revolucionària de 1917, i, finalment, la dictadura de Primo de Rivera i la caiguda de la monarquia d'Alfons XIII.

Bloc 10. La Segona República. La Guerra Civil en un context de crisi internacional (1931-1939)

Comprèn l'estudi de la proclamació de la República i les primeres mesures del govern provisional; les reformes del govern Azaña, fent èmfasi especial en l'aprovació de l'Estatut català, la reforma agrària i la legislació anticlerical; el bienni radical-cedista i la revolució d'octubre de 1934, i el triomf del Front Popular. Finalment s'ha d'analitzar el cop de juliol de 1936 i la Guerra Civil, amb les etapes del conflicte i l'evolució sociopolítica dels dos bàndols.

Bloc 11. La dictadura franquista (1939-1975)

En aquest bloc s'analitza el règim del general Franco, la repressió de les llibertats, els suports interns que va rebre i l'oposició que va tenir. També s'hi estudia el desenvolupament econòmic del país a partir del Pla d'Estabilització i de l'obertura a l'exterior fins a la crisi del petroli de 1973, així com la influència que va tenir en una societat que es transformava de forma accelerada i el final del règim.

Bloc 12. Normalització democràtica d'Espanya i integració a Europa (des del 1975)

En aquest darrer bloc es tracten els esdeveniments més recents de la història d'Espanya: la Transició i la Constitució de 1978; l'Espanya autonòmica; el problema del terrorisme; l'entrada a l'OTAN i la integració a l'Europa comunitària.

Orientacions metodològiques

Mètodes i propostes didàctiques

Els mètodes i les propostes didàctiques comprenen tant la descripció de les pràctiques docents com l'organització del treball dels professors. L'aplicació d'aquests mètodes i d'aquestes propostes didàctiques ha de servir perquè els alumnes adquireixin, mitjançant un aprenentatge significatiu, els objectius de la matèria i el desenvolupament de les competències clau. Actualment, es considera que en el procés d'ensenyament-aprenentatge els alumnes no s'han de limitar a ser simples espectadors o receptors de sabers, sinó que s'han d'implicar en la construcció del coneixement mitjançant la utilització d'una metodologia activa i participativa per aconseguir un aprenentatge significatiu. D'aquesta manera, els alumnes es converteixen en els protagonistes del seu aprenentatge, alhora que

construeixen el seu coneixement i atribueixen sentit i significat als continguts de l'ensenyament.

L'ensenyament d'aquesta matèria admet diverses formes de feina a l'aula segons el criteri dels professors que la imparteixen. En tot cas, ja que és desitjable que els alumnes disposin d'un marc general de la trajectòria històrica d'Espanya i, al mateix temps, d'idees sobre els problemes del nostre temps, cal emprar recursos més expositius juntament amb estratègies que facilitin el debat, la reflexió i la confrontació de diferents punts de vista a partir de la utilització de documentació de tipus diferents.

Recursos didàctics

La selecció del tipus de recursos que s'utilitzin per impartir l'assignatura depèn de l'estratègia didàctica de cada professor i de les particularitats del grup classe que les utilitzi. Malgrat això, sempre s'ha de tenir en compte que els protagonistes de l'aprenentatge han de ser els alumnes, i que els diferents instruments que s'utilitzin en el procés d'ensenyament-aprenentatge s'han d'adaptar per als alumnes amb necessitat específica de suport educatiu, tal com indica la normativa, per fomentar la qualitat, l'equitat, la inclusió educativa i la no-discriminació de les persones amb discapacitat.

No s'ha d'oblidar que el coneixement històric capacita els alumnes per usar diferents tipus d'informació, per valorar la manera com aquesta interpreta la realitat i per analitzar els diferents fenòmens socials. Tot això implica que en el desenvolupament de l'ensenyament i l'aprenentatge s'han d'utilitzar les tècniques, els recursos i els conceptes apropiats. També implica que les diferents activitats educatives han de tenir per finalitat ensenyar als alumnes a utilitzar els mètodes d'anàlisi, indagació i recerca apropiats i potenciar la seva capacitat per aprendre per ells mateixos, per treballar tant de forma individual com en equip i per actuar amb creativitat, iniciativa i esperit crític a través d'una metodologia didàctica comunicativa, activa i participativa.

El tractament dels continguts es presta emprar esquemes generals que ajudin a presentar les etapes més significatives del període històric, però també a fer reflexions més generals —exposades oralment o mitjançant textos escrits— sobre la incidència de cadascuna de les etapes en la configuració de la contemporaneïtat i de l'Espanya actual.

Els recursos didàctics que es poden emprar són amplis i variats, des del clàssic llibre de text fins a la projecció de pel·lícules i documentals, l'ús de materials procedents de la premsa o de les tecnologies de la informació i la comunicació.

Amb les diferents activitats seleccionades s'ha d'intentar que, a més a més, els alumnes desenvolupin, entre altres aspectes, l'interès per llegir i l'hàbit de la lectura, la capacitat d'expressar-se en públic, la comprensió raonada, l'anàlisi crítica, etc.

Per ensenyar els continguts es pot partir de l'exposició dels fets més rellevants que succeeixen en cada període i plantejar interrogants sobre el paper que exerceixen els diferents esdeveniments. La feina posterior amb textos històrics o historiogràfics pot servir per abordar aquestes qüestions de manera més analítica. El recurs a textos literaris pot ser útil per abordar els canvis en l'àmbit social i de les formes de vida. D'altra banda, a l'hora de tractar del conflicte social és molt útil elaborar treballs amb fonts històriques. Així mateix, l'anàlisi de les diverses constitucions pot ser un recurs que permeti recórrer les diferents etapes. També és adequat analitzar estadístiques, gràfics i dades per estudiar les transformacions econòmiques, etc.

Distribució espai-temps

Les diferents activitats d'ensenyament es poden dur a terme en una aula normal, en una aula matèria o amb visites a diferents exposicions o museus, depenent de l'activitat que es vulgui desenvolupar.

Tipologia d'agrupaments

La forma de fer feina dels alumnes (individualment, en grups petits o en grups més nombrosos) és determinada pel perfil de l'activitat.

Tractament disciplinari

D'acord amb les finalitats, els objectius i els estàndards d'aprenentatge avaluables, l'assignatura d'història d'Espanya, a més de proporcionar un coneixement dels períodes històrics amb les dates i els fets concrets, ha de contribuir a formar ciutadans responsables, conscients dels seus drets i de les seves obligacions. Per aquesta raó, és imprescindible un tractament interdisciplinari de l'àrea.

També s'ha de tenir en compte que les competències s'han de treballar de forma interdisciplinària, a fi que els alumnes aprenguin valors com la importància de la prevenció i la resolució pacífica de conflictes o els valors en què es fonamenten la llibertat, la justícia, la igualtat, el pluralisme polític, la pau, la democràcia, el respecte envers els altres, etc.

Avaluació

L'avaluació formativa és una fase clau en el procés d'ensenyament i aprenentatge, ja que ens permet conèixer si l'estratègia didàctica escollida ha estat la més adequada i s'han assolit els objectius proposats.

Segons la normativa, els alumnes tenen dret a ser avaluats mitjançant criteris objectius, així com a conèixer els resultats del seu aprenentatge, de manera que els criteris d'avaluació han d'estar inclosos en la programació didàctica del departament i els alumnes n'han d'estar informats.

Els referents per comprovar el grau d'adquisició de les competències i l'assoliment dels objectius de l'etapa en l'avaluació són els criteris d'avaluació i els estàndards d'aprenentatge avaluable. Els professors han de decidir si els alumnes han assolit els objectius i han aconseguit el grau adequat d'adquisició de les competències, els criteris d'avaluació i els estàndards d'aprenentatge corresponents.

L'avaluació de l'aprenentatge dels alumnes ha de ser contínua i sempre ha de tenir en compte el que diu la normativa sobre la seva assistència regular a classe i la seva participació en les diferents activitats proposades pels professors de la matèria.

S'han d'establir les mesures més adequades perquè les condicions en què es duguin a terme les avaluacions s'adaptin a les necessitats dels alumnes amb necessitat específica de suport educatiu. Aquestes adaptacions no s'han de tenir en compte en cap cas per minorar les qualificacions obtingudes.

Els professors han d'avaluar tant els aprenentatges dels alumnes com els processos d'ensenyament i la mateixa pràctica docent, per a la qual cosa en les programacions didàctiques s'hi han d'establir indicadors d'assoliment. Per obtenir en cada moment una informació vàlida i fiable de l'avaluació, és convenient que el professor utilitzi els mètodes i instruments més adequats: observació directa, revisió del quadern d'aula, valoració de les proves escrites amb resposta oberta o tancada, etc.

A més de recollir informació sobre els processos i les dificultats dels alumnes, la finalitat de l'avaluació és valorar tots els aspectes relacionats amb el procés d'aprenentatge. Això implica que s'avaluin, entre altres aspectes, l'actuació dels professors, les activitats realitzades, el material utilitzat, etc.

També s'ha d'avaluar la capacitat dels alumnes per comprovar el coneixement dels fets i explicar les transformacions econòmiques i socials, així com la capacitat per apreciar, entre altres aspectes, les relacions entre aquests fenòmens, per usar fonts històriques, per emprar un vocabulari adequat i expressar les idees correctament, i per establir relacions entre diferents factors. Igualment, en l'avaluació s'ha de prestar atenció al domini de la seqüència cronològica i de la dimensió temporal dels fenòmens socials.

El paper dels docents

Entre les funcions dels professors destaquen l'elaboració de la programació i l'avaluació i el seguiment del procés d'ensenyament-aprenentatge; l'orientació i el suport als alumnes, en col·laboració amb les famílies; el foment de la investigació, l'experimentació i la millora contínua dels processos d'ensenyament, i l'adaptació del currículum i de l'acció docent a les circumstàncies específiques de cada centre.

Participació de les famílies

El sistema educatiu ha de comptar amb la família i confiar en les seves decisions, ja que segons la normativa les famílies són les primeres responsables de l'educació dels seus fills. També indica que les famílies han de col·laborar en la feina quotidiana dels seus fills i en la vida dels centres docents, i que s'hi ha de comprometre, per tal com l'èxit del procés d'ensenyament-aprenentatge també depèn de les famílies.

Contribució de l'assignatura al desenvolupament de les competències

Comunicació lingüística

- Adquisició i ús adequat del llenguatge històric, imprescindible per descriure fets i processos històrics.
- Comprensió de textos i d'informació, diferenciant les idees principals de les secundàries.

- Elaboració d'exposicions orals i escrites coherents, amb un ús de la sintaxi i el lèxic correctes, per dur a terme comentaris de documents de diferent format (textos, imatges, mapes, gràfics...) referents a un fet històric.
- Disposició per al diàleg crític i constructiu, com a eina per a la convivència i la interacció amb els companys.

Competència matemàtica i competències bàsiques en ciència i tecnologia

- Utilització d'eines matemàtiques (magnituds, percentatges, taxes) per analitzar i descriure una època de la història.
- Utilització del mètode científic en l'elaboració de tasques en què facin observacions, estableixin hipòtesis i obtenguin conclusions, amb l'objecte de prendre decisions.
- Associació de l'aparició de noves tecnologies i avenços científics amb la millora de les condicions de vida al llarg de la història.

Competència digital

- Utilització del llenguatge específic en l'ús d'aplicacions informàtiques.
- Ús de les tecnologies de la informació i la comunicació per cercar, obtenir i processar la informació, de manera crítica, és a dir, acarar-la, avaluar-ne la fiabilitat i adequació, i transformar-la en coneixement.
- Creació de continguts a través del mitjà informàtic en diferents formats (text, àudio, vídeo, imatges), utilitzant els programes/aplicacions que millor s'adaptin a la realització de tasques.
- Utilització de les tecnologies de la informació i la comunicació per a la interacció professor-alumne (Moodle, aula virtual, blogs...).
- Respecte pels principis ètics en l'ús de les fonts informàtiques i reconeixement dels riscos associats a l'ús de recursos en línia i l'addicció a determinats aspectes de la tecnologia digital.
- Valoració de la selecció d'informació de manera crítica, considerant la fiabilitat de les fonts de les quals procedeix.
- Motivació per l'aprenentatge i la millora en l'ús de les tecnologies.

Aprendre a aprendre

- Reconeixement dels processos per a l'aprenentatge partint del que sap i organització del seu propi aprenentatge a través de la gestió del temps i de la informació d'una manera eficaç.
- Obtenció d'estratègies de planificació per resoldre una tasca, supervisar el propi treball i avaluar els resultats obtinguts.
- Assoliment del fet que l'alumne se senti protagonista del procés i el resultat de l'aprenentatge, a través de la motivació i la curiositat per aprendre.
- Curiositat per aprendre basant-se en experiències vitals i prèvies per utilitzar i aplicar nous coneixements.

Competències socials i cíviques

- Comprensió dels diferents codis de conducta de les societats a través de l'estudi de la història d'Espanya.
- Identificació de conceptes ètics (*igualtat, no-discriminació, democràcia, drets humans, justícia...*) en les diferents èpoques i societats al llarg de la història espanyola.
- Realització de debats de contingut històric, en què es respectin les diferències i se superin els prejudicis, per manifestar solidaritat i participar en la presa de decisions de forma democràtica.

Sentit d'iniciativa i esperit emprenedor

- Realització de projectes, mostrant creativitat i imaginació a l'hora de planificar-los, analitzar-los, organitzar-los i gestionar-los.
- Utilització de debats sobre temes d'història per saber comunicar-se, presentar i negociar de manera argumentada.
- Adquisició d'un pensament crític i del sentit de responsabilitat.

Consciència i expressions culturals

- Coneixement del patrimoni històric i artístic i reconeixement dels diferents estils i gèneres artístics, tant històrics com actuals.
- Aplicació de diferents habilitats de pensament amb sensibilitat i sentit estètic per comprendre, valorar, emocionar-se i gaudir de les obres artístiques i les manifestacions culturals.
- Respecte per la diversitat cultural, el diàleg entre cultures i societats.
- Interès, estima, respecte, gaudi i valoració crítica de les obres artístiques i culturals.

– Potenciació de la iniciativa, la creativitat i la imaginació mitjançant la realització de tasques que suposin una recreació, innovació i transformació.

Objectius específics

L'ensenyament de la història d'Espanya al segon curs del batxillerat té els objectius següents:

1. Identificar i situar en el temps i en l'espai els processos, estructures i esdeveniments més rellevants de la història d'Espanya i de les Balears, valorant les seves repercussions en la configuració de l'Espanya de les autonomies.
2. Conèixer i comprendre els processos més rellevants que configuren la història espanyola i balear, identificant les interrelacions entre fets polítics, econòmics, socials i culturals, i analitzant els antecedents i factors que els han conformat.
3. Fomentar una visió de la història d'Espanya que respecti i valori tant els aspectes comuns com les particularitats i generi actituds de tolerància i solidaritat entre els diversos pobles d'Espanya.
4. Situar el procés històric en les seves coordenades internacionals per explicar i comprendre les seves implicacions per a ser capaços de tenir una visió articulada i coherent de la història.
5. Identificar els canvis conjunturals i els trets permanents del procés històric per sobre dels fets aïllats i dels protagonistes concrets, per aconseguir una visió global de la història.
6. Conèixer les normes bàsiques que regulen el nostre ordenament constitucional, promovent tant el compromís individual i col·lectiu amb les institucions democràtiques com la presa de consciència davant els problemes socials, especialment els relacionats amb els drets humans.
7. Valorar el patrimoni cultural, lingüístic i històric de les Illes Balears.
8. Seleccionar i interpretar informació procedent de fonts diverses, inclosa la proporcionada per les tecnologies, i utilitzar-la de forma crítica per a la comprensió de processos i fets històrics.
9. Emprar amb propietat la terminologia i el vocabulari històrics i aplicar les tècniques elementals de comentaris de textos i d'interpretació de mapes, gràfics i altres fonts històriques.

Continguts, criteris d'avaluació i estàndards d'aprenentatge avaluable

BLOC 0. COM S'ESCRIU LA HISTÒRIA. CRITERIS COMUNS

Continguts
El mètode històric: respecte a les fonts i diversitat de perspectives.
Criteris d'avaluació / Estàndards d'aprenentatge avaluables
<p>1. Localitzar fonts primàries (històriques) i secundàries (historiogràfiques) a biblioteques, Internet, etc., extreure'n informació rellevant del que s'ha tractat i valorar-ne críticament la fiabilitat.</p> <p>1.1. <i>Cerca informació d'interès (a llibres o Internet) sobre la importància cultural i artística d'un personatge històricament rellevant, fet o procés històric i elabora una breu exposició.</i></p> <p>2. Elaborar mapes i línies de temps localitzant les fonts adequades, utilitzant les dades proporcionades o servint-se dels coneixements ja adquirits.</p> <p>2.1. <i>Representa una línia del temps i situa en un eix els principals esdeveniments relatius a determinats fets o processos històrics.</i></p> <p>3. Comentar i interpretar fonts primàries (històriques) i secundàries (historiogràfiques) i relacionar la informació que hi apareix amb els coneixements previs.</p> <p>3.1. <i>Respon a qüestions plantejades a partir de fonts històriques i historiogràfiques,</i></p> <p>4. Reconèixer la utilitat de les fonts per a l'historiador, a part de la fiabilitat que presenten.</p> <p>4.1. <i>Distingeix el caràcter de les fonts històriques no tan sols com a informació, sinó com prova per respondre les preguntes que es plantegen els historiadors.</i></p>
BLOC 1. LA PENÍNSULA IBÈRICA DES DELS PRIMERS HUMANS FINS A LA DESAPARICIÓ DE LA MONARQUIA VISIGÒTICA (711)
Continguts
<p>La prehistòria: l'evolució del paleolític al neolític; la pintura cantàbrica i la valenciana. La importància de la metal·lúrgia.</p> <p>La configuració de les àrees celta i ibèrica: tartessis, indoeuropeus i colonitzadors orientals.</p> <p>La cultura talaiòtica balear.</p> <p>La Hispània romana: conquesta i romanització de la península Ibèrica i de les Balears; el llegat cultural romà.</p> <p>La monarquia visigòtica: una economia rural; el poder de l'Església i la noblesa.</p> <p>Vàndals i bizantins a les Balears.</p>
Criteris d'avaluació / Estàndards d'aprenentatge avaluables
<p>1. Explicar les característiques dels principals fets i processos històrics de la península Ibèrica i de les Balears des de la prehistòria fins a la desaparició de la monarquia visigòtica i identificar-ne les causes i les conseqüències.</p> <p>1.1. <i>Explica les diferències entre l'economia i l'organització social del paleolític i del neolític i les causes del canvi de model.</i></p>

- 1.2. *Describeu els avenços en el coneixement de les tècniques metal·lúrgiques i explica quines repercussions tenen.*
- 1.3. *Resumeix les característiques principals del regne de Tartessos i cita les fonts històriques per conèixer-lo.*
- 1.4. *Explica el diferent nivell de desenvolupament de les àrees celta i ibèrica abans de la conquesta romana en relació amb la influència rebuda dels indoeuropeus, del regne de Tartessos i dels colonitzadors fenicis i grecs.*
- 1.5. *Defineix el concepte de romanització i descriu els mitjans emprats per dur a terme aquest procés.*
- 1.6. *Compara el ritme i el grau de romanització dels diferents territoris peninsulars.*
- 1.7. *Resumeix les característiques de la monarquia visigòtica i explica per què varen assolir tant poder l'Església i la noblesa.*
- 1.8. *Cerca informació d'interès (a llibres o a Internet) sobre pervivències culturals i artístiques del llegat romà a l'Espanya actual i elabora una breu exposició.*
- 1.9. *Dibuixa un mapa esquemàtic de la península Ibèrica i hi delimita les àrees ibèrica i celta.*
- 1.10. *Representa una línia del temps des del 250 aC fins al 711 dC i hi situa els principals esdeveniments històrics.*
- 1.11. *Partint de fonts historiogràfiques, dóna resposta a qüestions o a situacions.*
- 1.12. *Identifica les diferències entre una imatge de pintura cantàbrica i una altra de pintura valenciana.*

BLOC 2. L'EDAT MITJANA: TRES CULTURES I UN MAPA POLÍTIC EN CANVI CONSTANT (711-1474)

Continguts

Al-Àndalus: la conquesta musulmana de la península Ibèrica; evolució política d'al-Àndalus; revitalització econòmica i urbana; estructura social; religió, cultura i art.

Els regnes cristians fins al final del segle XIII: evolució política; el procés de reconquesta i repoblació; de l'estancament a l'expansió econòmica; el règim senyorial i la societat dividida en estaments; el naixement de les Corts; el Camí de Sant Jaume; una cultura plural: cristians, musulmans i jueus; les manifestacions artístiques.

Els regnes cristians a la baixa edat mitjana (segles XIV i XV): crisi agrària i demogràfica; les tensions socials; la diferent evolució i organització política de les corones de Castella, Aragó i Navarra.

La incorporació de les Balears a la Corona d'Aragó.

El regne privatiu de Mallorca.

Criteris d'avaluació / Estàndards d'aprenentatge avaluables

1. Explicar l'evolució dels territoris musulmans a la península Ibèrica i descriure'n

les etapes polítiques, així com els canvis econòmics, socials i culturals que varen introduir.

- 1.1. *Explica les causes de la invasió musulmana i de la ràpida ocupació de la península Ibèrica.*
- 1.2. *Representa una línia del temps des del 711 fins al 1474 i situa en un eix els principals esdeveniments relatius a al-Àndalus i en una altra els relatius als regnes cristians.*
- 1.3. *Describeix l'evolució política d'al-Àndalus.*
- 1.4. *Resumeix els canvis econòmics, socials i culturals introduïts pels musulmans a al-Àndalus.*
2. *Explicar l'evolució i la configuració política dels regnes cristians i relacionar-les amb el procés de reconquesta i el concepte patrimonial de la monarquia.*
 - 2.1. *Describeix les grans etapes i les causes generals que condueixen al mapa polític de la península Ibèrica al final de l'edat mitjana.*
 - 2.2. *Explica l'origen de les Corts als regnes cristians i les principals funcions que tenien.*
 - 2.3. *Compara l'organització política de la Corona de Castella, la Corona d'Aragó i el regne de Navarra al final de l'edat mitjana.*
 - 2.4. *Comenta l'àmbit territorial i les característiques de cada sistema de repoblació, així com les causes i les conseqüències de cada sistema.*
3. *Diferenciar les tres grans fases de l'evolució econòmica dels regnes cristians durant tota l'edat mitjana (estancament, expansió i crisi) i indicar-ne els factors i les característiques.*
 - 3.1. *Describeix les grans fases de l'evolució econòmica dels territoris cristians durant l'edat mitjana.*
4. *Analitzar l'estructura social dels regnes cristians i descriure el règim senyorial i les característiques de la societat dividida en estaments.*
 - 4.1. *Explica l'origen i les característiques del règim senyorial i de la societat dividida en estaments en l'àmbit cristià.*
5. *Describeix les relacions culturals de cristians, musulmans i jueus i especificar les col·laboracions i influències mútues. Analitzar la formació i el desenvolupament dels diversos regnes cristians, especialment del regne de Mallorca.*
 - 5.1. *Describeix la tasca dels centres de traducció.*
 - 5.2. *Cerca informació d'interès (a llibres o a Internet) sobre la importància cultural i artística del Camí de Sant Jaume i elabora una breu exposició.*

BLOC 3. LA FORMACIÓ DE LA MONARQUIA HISPÀNICA I LA SEVA EXPANSIÓ MUNDIAL (1474-1700)

Continguts

Els Reis Catòlics: la unió dinàstica de Castella i Aragó; la reorganització de l'Estat; la política religiosa; la conquesta de Granada; el descobriment d'Amèrica; la incorporació de Navarra; les relacions amb Portugal.

L'apogeu de l'Imperi al segle XVI: els dominis de Carles I i els de Felip II, el model

polític dels Àustria; els conflictes interns; els conflictes religiosos dins l'Imperi; els conflictes exteriors; l'exploració i la colonització d'Amèrica i el Pacífic; la política econòmica respecte a Amèrica, la revolució dels preus i el cost de l'Imperi.

Crisi i decadència de l'Imperi al segle XVII: els *validos*; l'expulsió dels moriscs; els projectes de reforma d'Olivares; la Guerra dels Trenta Anys i la pèrdua de l'hegemonia a Europa a favor de França; les rebel·lions de Catalunya i Portugal el 1640; Carles II i el problema successori; la crisi demogràfica i econòmica.

El segle d'or espanyol: de l'humanisme a la Contrareforma; Renaixement i barroc en la literatura i l'art.

Criteris d'avaluació / Estàndards d'aprenentatge evaluables

1. Analitzar el regnat dels Reis Catòlics com una etapa de transició entre l'edat mitjana i l'edat moderna i identificar les pervivències medievals i els fets rellevants que obren el camí de la modernitat.

1.1. *Defineix el concepte d'unió dinàstica aplicat a Castella i Aragó en temps dels Reis Catòlics i descriu les característiques del nou Estat.*

1.2. *Explica les causes i les conseqüències dels fets més rellevants de 1492.*

1.3. *Analitza les relacions dels Reis Catòlics amb Portugal i els objectius que perseguien.*

2. Explicar l'evolució i l'expansió de la monarquia hispànica durant el segle XVI i diferenciar el regnat de Carles I del regnat de Felip II.

2.1. *Compara l'imperi territorial de Carles I i el de Felip II i explica els diferents problemes que varen tenir.*

2.2. *Explica l'expansió colonial a Amèrica i al Pacífic durant el segle XVI.*

2.3. *Analitza la política respecte a Amèrica al segle XVI i les conseqüències que té per a Espanya, Europa i la població americana.*

2.4. *Representa una línia del temps des del 1474 fins al 1700 i hi situa els principals esdeveniments històrics.*

3. Explicar les causes i les conseqüències de la decadència de la monarquia hispànica al segle XVII i relacionar els problemes interns, la política exterior i la crisi econòmica i demogràfica.

3.1. *Describeix l'obra dels *validos* i els efectes que té en la crisi de la monarquia.*

3.2. *Explica els principals projectes de reforma del comte duc d'Olivares.*

3.3. *Analitza les causes de la Guerra dels Trenta Anys i les conseqüències que té per a la monarquia hispànica i per a Europa.*

3.4. *Compara i comenta les rebel·lions de Catalunya i Portugal del 1640.*

3.5. *Explica els principals factors de la crisi demogràfica i econòmica del segle XVII i les conseqüències que se'n deriven.*

4. Reconèixer les grans aportacions culturals i artístiques del segle d'or espanyol a partir d'informació d'interès extreta de fonts primàries i de fonts secundàries

(biblioteques, Internet, etc.).

4.1. Cerca informació d'interès (a llibres o a Internet) i elabora una breu exposició sobre els següents pintors del segle d'or espanyol: El Greco, Ribera, Zurbarán, Velázquez i Murillo.

BLOC 4. ESPANYA EN L'ÒRBITA FRANCESA: EL REFORMISME DELS PRIMERS BORBONS (1700-1788)

Continguts

Canvi dinàstic i Guerra de Successió: una contesa civil i europea; la Pau d'Utrecht i el nou equilibri europeu; els pactes de família amb França.

Les reformes institucionals: els decrets de Nova Planta i la centralització politicoadministrativa; el nou model d'Estat; l'administració a Amèrica; la hisenda reial; les relacions Església-Estat.

L'economia i la política econòmica: la recuperació demogràfica; els problemes de l'agricultura, la indústria i el comerç; la liberalització del comerç amb Amèrica; l'enlairament econòmic de Catalunya.

La Il·lustració a Espanya: projectistes, innovadors i il·lustrats; el despotisme il·lustrat; el nou concepte d'educació; les societats econòmiques d'amics del país; la premsa periòdica.

criteris d'avaluació / Estàndards d'aprenentatge avaluable

1. Analitzar la Guerra de Successió espanyola com a contesa civil i europea i explicar les conseqüències que té per a la política exterior espanyola i el nou ordre internacional.

1.1. Explica les causes de la Guerra de Successió espanyola i la composició dels bàndols en conflicte.

1.2. Representa una línia del temps des del 1700 fins al 1788 i hi situa els principals esdeveniments històrics.

1.3. Detalla les característiques del nou ordre europeu sorgit de la Pau d'Utrecht i el paper que hi té Espanya.

2. Descriure les característiques del nou model d'estat i especificar l'abast de les reformes promogudes pels primers monarques de la dinastia borbònica.

2.1. Defineix què varen ser els decrets de Nova Planta i explica la importància que varen tenir en la configuració del nou Estat borbònic.

2.2. Elaborar un esquema comparatiu del model polític dels Àustries i el dels Borbons.

2.3. Explica les mesures que varen adoptar o varen projectar els primers Borbons per sanejar la hisenda reial.

2.4. Descriu les relacions Església-Estat i les causes de l'expulsió dels jesuïtes.

3. Comentar la situació inicial dels diferents sectors econòmics i detallar els objectius de la nova política econòmica i els canvis que va introduir.

3.1. Compara l'evolució demogràfica del segle XVIII amb la de la centúria anterior.

3.2. *Desenvolupa els principals problemes de l'agricultura i les mesures impulsades per Carles III en aquest sector.*

3.3. *Explica la política industrial de la monarquia i les mesures adoptades respecte al comerç amb Amèrica.*

4. Explicar l'enlairament econòmic de Catalunya i comparar-lo amb l'evolució econòmica de la resta d'Espanya.

4.1. *Especifica les causes de l'enlairament econòmic de Catalunya al segle XVIII.*

5. Exposar els conceptes fonamentals del pensament il·lustrat i identificar-ne les vies de difusió.

5.1. *Comenta les idees fonamentals de la Il·lustració i defineix el concepte de despotisme il·lustrat.*

5.2. *Raona la importància de les societats econòmiques d'amics del país i de la premsa periòdica en la difusió dels valors de la Il·lustració.*

BLOC 5. LA CRISI DE L'ANTIC RÈGIM (1788-1833): LIBERALISME ENFRONT D'ABSOLUTISME

Continguts

L'impacte de la Revolució Francesa: les relacions entre Espanya i França; la Guerra de la Independència; el primer intent de revolució liberal, les Corts de Cadis i la Constitució de 1812.

El regnat de Ferran VII: la restauració de l'absolutisme; el Trienni Liberal; la reacció absolutista.

L'emancipació de l'Amèrica espanyola: el protagonisme crioll; les fases del procés; les repercussions per a Espanya.

L'obra de Goya com a testimoni de l'època.

Criteris d'avaluació / Estàndards d'aprenentatge avaluable

1. Analitzar les relacions entre Espanya i França des de la Revolució Francesa fins a la Guerra de la Independència i especificar en cada fase els principals esdeveniments i les repercussions que tenen per a Espanya.

1.1. *Resumeix els canvis que experimenten les relacions entre Espanya i França des de la Revolució Francesa fins al començament de la Guerra de la Independència.*

1.2. *Describeix la Guerra de la Independència: causes, la composició dels bàndols en conflicte i el desenvolupament dels esdeveniments.*

2. Comentar la tasca legislativa de les Corts de Cadis i relacionar-la amb l'ideari del liberalisme.

2.1. *Compara les Corts de Cadis amb les corts dividides en estaments de l'Antic Règim.*

2.2. *Comenta les característiques essencials de la Constitució de 1812.*

3. Descriure les fases del regnat de Ferran VII i explicar els principals fets de cada una d'aquestes fases.

- 3.1. *Detalla les fases del conflicte entre liberals i absolutistes durant el regnat de Ferran VII.*
- 3.2. *Defineix el carlisme i resumeix l'origen que té i els suports de què disposava inicialment.*
- 3.3 *Representa una línia del temps des del 1788 fins al 1833 i hi situa els principals esdeveniments històrics.*
- 3.4. *Representa en un esquema les diferències, quant a sistema polític i estructura social, entre l'Antic Règim i el règim liberal burgès.*
4. Explicar el procés d'independència de les colònies americanes i diferenciar-ne les causes i les fases, així com les repercussions econòmiques per a Espanya.
 - 4.1. *Explica les causes i el desenvolupament del procés d'independència de les colònies americanes.*
 - 4.2. *Especifica les repercussions econòmiques per a Espanya de la independència de les colònies americanes.*
5. Relacionar les pintures i els gravats de Goya amb els esdeveniments d'aquest període i identificar-hi el reflex de la situació i els esdeveniments contemporanis.
 - 5.1. *Cerca informació d'interès sobre Goya (a llibres o a Internet) i elabora una breu exposició sobre la seva visió de la guerra.*

BLOC 6. LA CONFLICTIVA CONSTRUCCIÓ DE L'ESTAT LIBERAL (1833-1874)

Continguts

El carlisme com a darrer bastió absolutista: ideari i suports socials; les dues primeres guerres carlines.

El triomf i la consolidació del liberalisme durant el regnat d'Isabel II: els primers partits polítics; el protagonisme polític dels militars; el procés constitucional; la legislació econòmica de signe liberal; la nova societat de classes.

El Sexenni Democràtic: la revolució de 1868 i la caiguda de la monarquia isabelina; la recerca d'alternatives polítiques, la monarquia d'Amadeu I, la Primera República; la guerra de Cuba, la tercera guerra carlina, la insurrecció cantonal.

Els inicis del moviment obrer espanyol: les condicions de vida d'obrers i camperols; l'Associació Internacional de Treballadors i l'aparició dels corrents anarquista i socialista.

Criteris d'avaluació / Estàndards d'aprenentatge avaluables

1. Descriure el fenomen del carlisme com a resistència absolutista davant la revolució liberal i analitzar-ne els components ideològics, les bases socials, l'evolució en el temps i les conseqüències.
 - 1.1. *Identifica l'àmbit geogràfic del carlisme i explica el seu ideari i els seus suports socials.*
 - 1.2. *Especifica les causes i les conseqüències de les dues primeres guerres carlines.*
 - 1.3. *Representa una línia del temps des del 1833 fins al 1874 i hi situa els principals esdeveniments històrics.*
2. Analitzar la transició definitiva de l'Antic Règim al règim liberal burgès durant el

regnat d'Isabel II, explicar el protagonisme dels militars i especificar els canvis polítics, econòmics i socials.

2.1. *Describeix les característiques dels partits polítics que varen sorgir durant el regnat d'Isabel II.*

2.2. *Resumeix les etapes de l'evolució política del regnat d'Isabel II des de la seva minoria d'edat i explica el paper dels militars.*

2.3. *Explica les mesures de liberalització del mercat de la terra dutes a terme durant el regnat d'Isabel II.*

2.4. *Compara les desamortitzacions de Mendizábal i de Madoz i especifica els objectius de cada una.*

2.5. *Especifica les característiques de la nova societat de classes i la compara amb la societat dividida en estaments de l'Antic Règim.*

3. Explicar el procés constitucional durant el regnat d'Isabel II i relacionar-lo amb els diferents corrents ideològics dins el liberalisme i la seva lluita pel poder.

3.1. *Compara l'Estatut reial de 1834 i les constitucions de 1837 i 1845.*

4. Explicar el Sexenni Democràtic com a període de recerca d'alternatives democràtiques a la monarquia isabelina i especificar els grans conflictes interns i externs que varen desestabilitzar el país.

4.1. *Explica les etapes polítiques del Sexenni Democràtic.*

4.2. *Describeix les característiques essencials de la Constitució democràtica de 1869.*

4.3. *Identifica els grans conflictes del Sexenni i explica les conseqüències polítiques que se'n deriven.*

5. Descriure les condicions de vida de les classes treballadores i els inicis del moviment obrer a Espanya i relacionar-ho amb el desenvolupament del moviment obrer internacional.

5.1. *Relaciona l'evolució del moviment obrer espanyol durant el Sexenni Democràtic amb la del moviment obrer internacional.*

BLOC 7. LA RESTAURACIÓ BORBÒNICA: IMPLANTACIÓ I CONSOLIDACIÓ D'UN NOU SISTEMA POLÍTIC (1874-1902)

Continguts

Teoria i realitat del sistema canovista: la inspiració en el model anglès, la Constitució de 1876 i el bipartidisme; el torn de partits, el caciquisme i el frau electoral.

L'oposició al sistema: catalanisme, nacionalisme basc, regionalisme gallec i moviment obrer.

Els èxits polítics: estabilitat i consolidació del poder civil; la liquidació del problema carlí; la solució temporal del problema de Cuba.

La pèrdua de les darreres colònies i la crisi del 1898: la guerra de Cuba i la guerra

amb els Estats Units; el Tractat de París; el regeneracionisme.

Criteris d'avaluació / Estàndards d'aprenentatge avaluables

1. Explicar el sistema polític de la Restauració i distingir-ne la teoria del funcionament real.
 - 1.1. *Explica els elements fonamentals del sistema polític ideat per Cánovas.*
 - 1.2. *Especifica les característiques essencials de la Constitució de 1876.*
 - 1.3. *Describeix el funcionament real del sistema polític de la Restauració.*
 - 1.4. *Representa una línia del temps des del 1874 fins al 1902 i hi situa els principals esdeveniments històrics.*
2. Analitzar els moviments polítics i socials exclosos del sistema i especificar-ne l'evolució durant el període estudiat.
 - 2.1. *Resumeix l'origen i l'evolució del catalanisme, el nacionalisme basc i el regionalisme gallec.*
 - 2.2. *Analitza els diferents corrents ideològics del moviment obrer i camperol espanyol, així com l'evolució que experimenten durant el darrer quart del segle XIX.*
3. Descriure els principals èxits del regnat d'Alfons XII i la regència de Maria Cristina i inferir-ne les repercussions en la consolidació del nou sistema polític.
 - 3.1. *Compara el paper polític dels militars durant el regnat d'Alfons XII amb el paper que tenen en les etapes precedents del segle XIX.*
 - 3.2. *Describeix l'origen, el desenvolupament i les repercussions de la tercera guerra carlina.*
4. Explicar el desastre colonial i la crisi del 1898 i identificar-ne les causes i les conseqüències.
 - 4.1. *Explica la política espanyola respecte al problema de Cuba.*
 - 4.2. *Assenyala els principals fets del desastre colonial del 1898 i les conseqüències territorials del Tractat de París.*
 - 4.3. *Especifica les conseqüències per a Espanya de la crisi del 1898 en els àmbits econòmic, polític i ideològic.*

BLOC 8. PERVIVÈNCIES I TRANSFORMACIONS ECONÒMIQUES AL SEGLE XIX: UN DESENVOLUPAMENT INSUFICIENT

Continguts

Un lent creixement de la població: alta mortalitat; pervivència d'un règim demogràfic antic; l'excepció de Catalunya.

Una agricultura protegida i estancada: els efectes de les desamortitzacions; els baixos rendiments.

Una deficient industrialització: la indústria tèxtil catalana, la siderúrgia i la mineria.

Les dificultats dels transports: els condicionaments geogràfics; la xarxa de ferrocarrils.

El comerç: proteccionisme enfront de lliurecanvisme.

Les finances: la pesseta com a unitat monetària; el desenvolupament de la banca moderna; els problemes de la hisenda; les inversions estrangeres.

Criteris d'avaluació / Estàndards d'aprenentatge avaluable

1. Explicar l'evolució demogràfica d'Espanya al llarg del segle XIX i comparar el creixement de la població espanyola en conjunt amb el creixement de la població de Catalunya i dels països més avançats d'Europa.

1.1. *Identifica els factors del lent creixement demogràfic espanyol al segle XIX.*

1.2. *Compara l'evolució demogràfica de Catalunya amb la de la resta d'Espanya al segle XIX.*

2. Analitzar els diferents sectors econòmics i especificar la situació que hereten, les transformacions de signe liberal que experimenten i les conseqüències que se'n deriven.

2.1. *Explica els efectes econòmics de les desamortitzacions de Mendizábal i Madoz.*

2.2. *Especifica les causes dels baixos rendiments de l'agricultura espanyola del segle XIX.*

2.3. *Describeu l'evolució de la indústria tèxtil catalana, de la siderúrgia i de la mineria al llarg del segle XIX.*

2.4. *Compara la revolució industrial espanyola amb la dels països més avançats d'Europa.*

2.5. *Relaciona les dificultats del transport i el comerç interior amb els condicionaments geogràfics.*

2.6. *Explica els objectius de la xarxa ferroviària i les conseqüències de la Llei general de ferrocarrils de 1855.*

2.7. *Compara els suports, els arguments i les actuacions de proteccionistes i lliurecanvistes al llarg del segle XIX.*

2.8. *Explica el procés que va conduir a la unitat monetària i a la banca moderna.*

2.9. *Explica la reforma Mon-Santillán de la hisenda pública i els efectes que va tenir.*

2.10. *Especifica com les inversions a Espanya de França i Anglaterra varen afectar el model de desenvolupament econòmic espanyol durant el segle XIX.*

BLOC 9. LA CRISI DEL SISTEMA DE LA RESTAURACIÓ I LA CAIGUDA DE LA MONARQUIA (1902-1931)

Continguts

Els intents de modernització del sistema: el revisionisme polític dels primers governs d'Alfons XIII (Maura i Canalejas); l'oposició de republicans i nacionalistes catalans, bascs, gallecs i andalusos.

L'impacte dels esdeveniments exteriors: la intervenció al Marroc; la Primera Guerra Mundial; la Revolució Russa.

La creixent agitació social: la Setmana Tràgica de Barcelona; la crisi general de 1917; el "trienni bolxevic" a Andalusia.

La dictadura de Primo de Rivera: directori militar i directori civil; el final de la

guerra del Marroc; la caiguda de la dictadura; l'enfonsament de la monarquia. Creixement econòmic i canvis demogràfics durant el primer terç del segle: els efectes de la Guerra Mundial sobre l'economia espanyola; l'intervencionisme estatal de la dictadura; la transició al règim demogràfic modern; els moviments migratoris; el transvasament de població de l'agricultura a la indústria.

criteris d'avaluació / Estàndards d'aprenentatge avaluable

1. Relacionar el regeneracionisme sorgit de la crisi del 1898 amb el revisionisme polític dels primers governs i especificar-ne les actuacions més importants.
 - 1.1. *Defineix en què va consistir el "revisionisme polític" inicial del regnat d'Alfons XIII i explica les principals mesures adoptades.*
 - 1.2. *Representa una línia del temps des del 1902 fins al 1931 i hi situa els principals esdeveniments històrics.*
 - 1.3. *Elabora un esquema amb els factors interns i externs de la fallida del sistema polític de la Restauració.*
2. Analitzar les causes de la fallida del sistema polític de la Restauració i identificar els factors interns i els externs que hi varen intervenir.
 - 2.1. *Especifica l'evolució de les forces polítiques d'oposició al sistema: republicans i nacionalistes.*
 - 2.2. *Explica les repercussions de la Primera Guerra Mundial i la Revolució Russa a Espanya.*
 - 2.3. *Analitza les causes, els principals fets i les conseqüències de la intervenció d'Espanya al Marroc entre el 1904 i el 1927.*
 - 2.4. *Analitza la crisi general del 1917: causes, manifestacions i conseqüències.*
3. Explicar la dictadura de Primo de Rivera com a solució autoritària a la crisi del sistema i descriure'n les característiques, etapes i actuacions.
 - 3.1. *Especifica les causes del cop d'estat de Primo de Rivera i els suports de què va disposar inicialment.*
 - 3.2. *Describeu l'evolució de la dictadura de Primo de Rivera, des del directori militar al directori civil i el seu final.*
 - 3.3. *Explica les causes de la caiguda de la monarquia.*
4. Explicar l'evolució econòmica i demogràfica durant el primer terç del segle XX i relacionar-la amb la situació heretada del segle XIX.
 - 4.1. *Analitza els efectes de la Primera Guerra Mundial sobre l'economia espanyola.*
 - 4.2. *Describeu la política econòmica de la dictadura de Primo de Rivera.*
 - 4.3. *Explica els factors de l'evolució demogràfica d'Espanya durant el primer terç del segle XX.*

BLOC 10. LA SEGONA REPÚBLICA. LA GUERRA CIVIL EN UN CONTEXT DE CRISI INTERNACIONAL (1931-1939)

Continguts

El bienni reformista: la Constitució de 1931; la política de reformes; l'Estatut de

Catalunya; les forces d'oposició a la República.

El bienni radical-cedista: la política restauradora i la radicalització popular; la revolució d'Astúries.

El Front Popular: les primeres actuacions del govern; la preparació del cop militar.

La Guerra Civil: la sublevació i el desenvolupament de la guerra; la dimensió internacional del conflicte; l'evolució de les dues zones; les conseqüències de la guerra.

L'edat d'argent de la cultura espanyola: de la generació del 98 a la del 36.

Criteris d'avaluació / Estàndards d'aprenentatge evaluables

1. Explicar la Segona República com a solució democràtica a l'enfonsament del sistema polític de la Restauració i emmarcar-la en el context internacional de crisi econòmica i conflictivitat social.

1.1. Explica les causes que varen menar a la proclamació de la Segona República i relaciona les dificultats a les quals va haver de fer front amb la crisi econòmica mundial dels anys 30.

1.2. Diferencia les forces que varen donar suport a la República al començament de les que s'hi varen oposar i descriu les seves raons i principals actuacions.

2. Diferenciar les diverses etapes de la República fins al començament de la Guerra Civil i especificar els principals fets i actuacions de cada etapa.

2.1. Resumeix les reformes impulsades durant el bienni reformista de la República.

2.2. Especifica les característiques essencials de la Constitució de 1931.

2.3. Analitza el projecte de reforma agrària: motius, desenvolupament i efectes.

2.4. Compara les actuacions del bienni radical-cedista amb les del bienni anterior.

2.5. Descric les causes, el desenvolupament i les conseqüències de la revolució d'Astúries de 1934.

2.6. Explica les causes de la formació del Front Popular i les actuacions des del seu triomf electoral fins al començament de la guerra.

2.7. Representa una línia del temps des del 1931 fins al 1939 i hi situa els principals esdeveniments històrics.

3. Analitzar la Guerra Civil, identificar-ne les causes i les conseqüències i explicar la intervenció internacional i la successió dels esdeveniments a les dues zones.

3.1. Especifica els antecedents de la Guerra Civil.

3.2. Relaciona la Guerra Civil espanyola amb el context internacional.

3.3. Compara l'evolució política i la situació econòmica dels dos bàndols durant la guerra.

3.4. Especifica els costos humans i les conseqüències econòmiques i socials de la guerra.

3.5. Sintetitza en un esquema les grans fases de la guerra des del punt de vista militar.

4. Valorar la importància de l'edat d'argent de la cultura espanyola i exposar les aportacions de les generacions i figures més representatives.

4.1. Cerca informació d'interès (a llibres o a Internet) i elabora una breu exposició sobre l'edat

d'argent de la cultura espanyola.

BLOC 11. LA DICTADURA FRANQUISTA (1939-1975)

Continguts

La postguerra: grups ideològics i suports socials del franquisme; les relacions oscil·lants amb l'exterior; la configuració política del nou Estat; la repressió política; l'autarquia econòmica.

Els anys del "desenvolupisme": els plans de desenvolupament i el creixement econòmic; les transformacions socials; la reafirmació política del règim; la política exterior; la creixent oposició al franquisme.

El final del franquisme: la inestabilitat política; les dificultats exteriors; els efectes de la crisi econòmica internacional del 1973.

La cultura espanyola durant el franquisme: la cultura oficial, la cultura de l'exili, la cultura interior al marge del sistema.

Criteris d'avaluació / Estàndards d'aprenentatge avaluable

1. Analitzar les característiques del franquisme i com evoluciona en el temps, i especificar les transformacions polítiques, econòmiques i socials que es varen produir i relacionar-les amb la situació internacional canviant.

1.1. Elabora un esquema amb els grups ideològics i el suports socials del franquisme a l'etapa inicial.

1.2. Diferencia etapes en l'evolució d'Espanya durant el franquisme i resumeix els trets essencials de cada etapa.

1.3. Explica l'organització política de l'Estat franquista.

1.4. Explica les relacions exteriors, l'evolució política i la situació econòmica d'Espanya des del final de la Guerra Civil fins al 1959.

1.5. Explica les relacions exteriors, l'evolució política i les transformacions econòmiques i socials d'Espanya des del 1959 fins al 1973.

1.6. Especifica les causes de la crisi final del franquisme des del 1973.

1.7. Relaciona l'evolució política del règim amb els canvis que es produeixen en el context internacional.

1.8. Explica la política econòmica del franquisme en les diferents etapes i l'evolució econòmica del país

1.9. Descriu les transformacions que experimenta la societat espanyola durant els anys del franquisme, així com les causes d'aquestes transformacions.

1.10. Especifica els diferents grups d'oposició política al règim franquista i comenta com evolucionen en el temps.

1.11. Representa una línia del temps des del 1939 fins al 1975 i hi situa els principals esdeveniments històrics.

2. Descriure la diversitat cultural del període i distingir-ne les diferents

manifestacions.

2.1. Cerca informació d'interès (a llibres o a Internet) i elabora una breu exposició sobre la cultura de l'exili durant el franquisme.

BLOC 12. NORMALITZACIÓ DEMOCRÀTICA D'ESPANYA I INTEGRACIÓ A EUROPA (DES DEL 1975)

Continguts

La transició a la democràcia: la crisi econòmica mundial; les alternatives polítiques al franquisme: continuisme, reforma o ruptura; el paper del rei; la Llei per a la reforma política; les primeres eleccions democràtiques.

El període constituent: els Pactes de la Moncloa; les "preautonomies" de Catalunya i el País Basc; la Constitució de 1978 i l'Estat de les autonomies.

Els governs constitucionals: el problema del terrorisme; el fallit cop d'estat de 1981; l'entrada a l'OTAN; la plena integració a Europa.

El paper d'Espanya al món actual.

criteris d'avaluació / Estàndards d'aprenentatge avaluable

1. Descriure les dificultats de la transició a la democràcia des del franquisme en un context de crisi econòmica i explicar les mesures que varen permetre la celebració de les primeres eleccions democràtiques.

1.1. *Explica les alternatives polítiques que es proposaven després de la mort de Franco i qui les defensava.*

1.2. *Describeu el paper exercit pel rei durant la Transició.*

1.3. *Describeu les actuacions impulsades pel president del Govern Adolfo Suárez per a la reforma política del règim franquista: Llei per a la reforma política de 1976, Llei d'amnistia de 1977, etc.*

1.4. *Explica les causes i els objectius dels Pactes de la Moncloa.*

1.5. *Describeu com es varen establir les "preautonomies" de Catalunya i el País Basc.*

2. Descriure el nou model d'estat democràtic establert en la Constitució de 1978 i especificar les actuacions prèvies encaminades a assolir l'acord social i polític més ampli.

2.1. *Explica el procés d'elaboració i aprovació de la Constitució de 1978 i quines característiques essencials té.*

3. Analitzar l'evolució econòmica, social i política d'Espanya des del primer govern constitucional de 1979 fins a l'aguda crisi econòmica iniciada el 2008 i assenyalar les amenaces més rellevants a què ha de fer front i els efectes de la plena integració a Europa.

3.1. *Elabora un esquema amb les etapes polítiques des del 1979 fins a l'actualitat, segons el partit que té el poder, i assenyala els principals esdeveniments de cada etapa.*

3.2. *Comenta els fets més rellevants del procés d'integració a Europa i les conseqüències per a*

Espanya d'aquesta integració.

3.3. Analitza l'evolució econòmica i social d'Espanya des de la segona crisi del petroli del 1979 fins al començament de la crisi financera mundial del 2008.

3.4. Analitza l'impacte de l'amenaça terrorista sobre la normalització democràtica d'Espanya, descriu la gènesi i l'evolució de les diferents organitzacions terroristes que han actuat des de la Transició democràtica fins a l'actualitat (ETA, GRAPO, etc.) i reflexiona sobre altres temes que hi estan relacionats: la ciutadania amenaçada, els moviments associatius de víctimes, la mediació en conflictes, etc.

3.5. Representa una línia del temps des del 1975 fins a l'actualitat i hi situa els principals esdeveniments històrics.

4. Resumir el paper d'Espanya al món actual i especificar la seva posició dins la Unió Europea i les relacions que manté amb altres àmbits geopolítics.

4.1. Explica la posició i el paper de l'Espanya actual a la Unió Europea i al món.